

Cuprins

ABREVIERI.....	5
CUVÂNT-ÎNAINTE	7
TITLU INTRODUCȚIV	9
CAPITOLUL I. NOȚIUNE ȘI OBIECT. LEGĂȚURA DINTRE NORMELE PENALE GENERALE ȘI CELE SPECIALE.....	9
CAPITOLUL II. SISTEMATIZAREA PĂRȚII SPECIALE.....	12
CAPITOLUL III. METODOLOGIA DE ELABORARE ȘI STUDIU A NORMELOR DE INCRIMINARE DIN CODUL PENAL ROMÂN, PARTEA SPECIALĂ.....	17
CAPITOLUL IV. ÎNCADRAREA JURIDICĂ ÎN DREPTUL PENAL	19
Secțiunea 1. Noțiunea și etapele încadrării juridice în dreptul penal român	19
Secțiunea a 2-a. Încadrarea juridică în forma tipică de comitere a unei singure infrațiuni	21
Secțiunea a 3-a. Încadrarea juridică a infracțiunilor comise în forme atipice	22
CAPITOLUL V. APLICAREA LEGII PENALE ÎN TIMP	28
Secțiunea 1. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei.....	28
Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei.....	43
Secțiunea a 3-a. Unele opinii promovate în doctrină precum și jurisprudența recentă privind aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei	51
Bibliografie.....	54
TITLUL I. INFRAȚIUNI CONTRA PERSOANEI.....	58
CAPITOL INTRODUCȚIV. CONSIDERAȚII GENERALE	58
Secțiunea 1. Sistematizarea incriminărilor	58
Secțiunea a 2-a. Noul Cod penal în raport cu legea anterioară.....	59
Secțiunea a 3-a. Unele trăsături comune.....	60
Secțiunea a 4-a. Aplicarea legii penale mai favorabile.....	63
CAPITOLUL I. INFRAȚIUNI CONTRA VIEȚII.....	65
Secțiunea 1. Omorul	65
Secțiunea a 2-a. Omorul calificat	90

Secțiunea a 3-a. Uciderea la cererea victimei	117
Secțiunea a 4-a. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii	123
Secțiunea a 5-a. Uciderea din culpă.....	131
CAPITOLUL II. INFRAȚIUNI CONTRA INTEGRITĂȚII CORPORALE SAU SĂNĂTĂȚII	144
Secțiunea 1. Lovirea sau alte violențe	145
Secțiunea a 2-a. Vătămarea corporală.....	153
Secțiunea a 3-a. Lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte	165
Secțiunea a 4-a. Vătămarea corporală din culpă.....	172
Secțiunea a 5-a. Rele tratamente aplicate minorului.....	183
Secțiunea a 6-a. Încăierarea	191
CAPITOLUL III. INFRAȚIUNI SĂVÂRȘITE ASUPRA UNUI MEMBRU DE FAMILIE.....	199
Secțiunea 1. Violența în familie.....	201
Secțiunea a 2-a. Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă.....	207
CAPITOLUL IV. AGRESIUNI ASUPRA FĂTULUI.....	215
Secțiunea 1. Întreruperea cursului sarcinii.....	215
Secțiunea a 2-a. Vătămarea fătului	223
CAPITOLUL V. INFRAȚIUNI PRIVIND OBLIGAȚIA DE ASISTENȚĂ A CELOR ÎN PRIMEJDIE.....	232
Secțiunea 1. Lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate	232
Secțiunea a 2-a. Împiedicarea ajutorului.....	238
CAPITOLUL VI. INFRAȚIUNI CONTRA LIBERTĂȚII PERSOANEI	242
Secțiunea 1. Lipsirea de libertate în mod ilegal.....	242
Secțiunea a 2-a. Amenințarea	265
Secțiunea a 3-a. Șantajul.....	272
Secțiunea a 4-a. Hărțuirea.....	288
CAPITOLUL VII. TRAFICUL ȘI EXPLOATAREA PERSOANELOR VULNERABILE	296
Secțiunea 1. Sclavia	297
Secțiunea a 2-a. Traficul de persoane	300
Secțiunea a 3-a. Traficul de minori.....	316
Secțiunea a 4-a. Supunerea la muncă forțată sau obligatorie.....	326
Secțiunea a 5-a. Proxenetismul.....	329
Secțiunea a 6-a. Exploatarea cerșetoriei	346
Secțiunea a 7-a. Folosirea unui minor în scop de cerșetorie.....	355
Secțiunea a 8-a. Folosirea serviciilor unei persoane exploatate	360
Secțiunea a 9-a. Folosirea prostituției infantile	366

CAPITOLUL VIII. INFRAȚIUNI CONTRA LIBERTĂȚII ȘI INTEGRITĂȚII SEXUALE	371
Secțiunea 1. Violul	372
Secțiunea a 2-a. Agresiunea sexuală.....	408
Secțiunea a 3-a. Actul sexual cu un minor	421
Secțiunea a 4-a. Coruperea sexuală a minorilor	438
Secțiunea a 5-a. Racolarea minorilor în scopuri sexuale.....	456
Secțiunea a 6-a. Hărțuirea sexuală.....	464
 CAPITOLUL IX. INFRAȚIUNI CE ADUC ATINGERE DOMICILIULUI ȘI VIEȚII PRIVATE	472
Secțiunea 1. Violarea de domiciliu.....	472
Secțiunea a 2-a. Violarea sediului profesional	487
Secțiunea a 3-a. Violarea vieții private.....	495
Secțiunea a 4-a. Divulgarea secretului profesional.....	512
 BIBLIOGRAFIE	521

TITLU INTRODUCATIV

CAPITOLUL I

NOȚIUNE ȘI OBIECT. LEGĂTURA DINTRE NORMELE PENALE GENERALE ȘI CELE SPECIALE

În ceea ce privește legătura dintre normele generale și cele speciale ale dreptului penal român, în doctrina română de la începutul secolului trecut, s-a susținut că, „După această metodă, se studiază mai întâiu într’o **parte generală** principiile juridice aplicabile în materie penală, și apoi se examinează în a doua parte, care se numește **partea specială**, regulile particulare ale fiecărei infracțiuni în parte”¹.

Această modalitate de legiferare și implicit examinare, existentă și în alte legislații occidentale ale timpului, a fost continuată și în perioada interbelică, deosebirea constând în apariția unei alte părți, respectiv „partea introductivă”.

Astfel, profesorul Vintilă Dongoroz susține că „Dreptul penal, în ansamblul său, se sub-divide în 3 părți și anume:

Partea introductivă sau proeminală sau preliminară, care cuprinde toate normele, privind însăși aplicațiunea dreptului penal; această parte este un fel de lege a legii penale.

Partea generală, care cuprinde norme penale de generală aplicațiune, în raport cu toate situațiunile, în cari trebuiește să intervină legea penală.

Partea specială, care cuprinde norme, privind fiecare fapt penal în parte (în particular)”².

În evoluția științei dreptului penal, **partea introductivă** a fost inclusă în partea generală a dreptului penal (potrivit modului de redactare a Codului penal), astfel că, la momentul actual, dreptul penal român este împărțit în două părți, **partea generală și partea specială**.

Codul penal român în vigoare, păstrând tradiția română în acest domeniu, și într-o modalitate asemănătoare altor coduri penale europene, este împărțit de asemenea, în două părți, respectiv, **partea generală (art. 1-187) și partea specială (art. 188-445)**.

Partea generală a Codului penal cuprinde norme cu caracter general, iar dreptul penal, partea generală, se ocupă cu studiul normelor penale generale, „adică acele norme care reglementează lupta împotriva criminalității prin intermediul mijloacelor de presiune penală”³.

¹ Ioan. I. Tanoviceanu, *Tratat de drept și procedură penală*, Edițiunea a doua a cursului de drept și procedură penală, revăzut și completat, doctrina de Vintilă Dongoroz (doctor în drept, avocat), referințe la legislațiunile din Bucovina și Ardeal dr. Corneliu Chiseliță (consilier Înalta Curte de Casație) și dr. Ștefan Laday (jurisconsul, Cluj), jurisprudența de Eugen C. Decuseară (doctor în drept, director statistic judiciară), cu o prefață de N.C.Schina (fost președinte Curtea de Apel București), vol. I, p. 238, pct. 234-2.

² Vintilă Dongoroz, *Drept penal*, București, 1939, p. 91.

³ Ilie Pascu, Mirela Gorunescu, I. A. Barbu, M. Rotaru, C. Țigănoaia, *Drept penal, Partea specială, Caiet de seminarii*, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 2.

Spre deosebire de partea generală, partea specială a Codului penal român în vigoare, cuprinde norme prin care unele fapte sunt considerate de legiuitor a fi infracțiuni. În același timp, dreptul penal, partea specială studiază normele cuprinse în partea specială a Codului penal român, norme care includ și descriu în același timp, faptele, care odată comise, în anumite condiții, pot constitui infracțiuni; de asemenea, aceste norme prevăd pedepsele sau alte sancțiuni de drept penal ce pot fi aplicare persoanelor fizice sau juridice, precum și limitele acestora.

Totodată, „În cuprinsul dispozițiilor din Partea specială a Codului penal, pe lângă descrierea condițiilor de incriminare a faptei, și pedeapsa corespunzătoare, se regăsesc și alte prevederi, cum ar fi, de exemplu, cele privitoare la sancționarea tentativei, atunci când legiuitorul apreciază aceasta, sau la necesitatea existenței unei plângeri prealabile, pentru ca tragerea la răspunderea penală în cazul acelei infracțiuni să fie posibilă, ori se prevede posibilitatea ca, prin împăcarea părților, să fie înlăturată răspunderea penală sau sunt prevăzute anumite cauze speciale de nepedepsire ori de reducere a pedepsei etc.”⁴

În doctrina română s-a apreciat că partea specială a dreptului penal poate fi definită ca fiind „aceea care cuprinde ansamblul normelor penale prin care se stabilesc faptele de pericol social considerate infracțiuni precum și pedepsele aplicabile celor vinovați de comiterea lor”⁵.

Un alt autor apreciază că partea specială a dreptului penal „este acea parte care cuprinde ansamblul normelor penale prin care se stabilesc faptele de pericol social considerate infracțiuni, precum și pedepsele aplicabile celor vinovați de comiterea lor”⁶.

Partea specială a dreptului penal are ca obiect „determinarea faptelor de pericol social care aduc atingere orânduirii sociale și de stat, ordinii sale de drept, drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, pe care le consideră infracțiuni, precum și stabilirea felului și limitelor speciale ale pedepselor sau a măsurilor penale ce urmează să se aplice pentru sancționarea acelor infracțiuni”⁷.

În ceea ce privește partea specială a științei dreptului penal, aceasta poate fi definită ca fiind *acea parte a științei dreptului penal care se ocupă cu cercetarea normelor de drept penal cuprinse în partea specială a Codului penal, precum și în alte acte normative*.

Având ca obiect de studiu partea specială a dreptului penal ca ramură a dreptului român, „părții speciale a științei dreptului penal îi revine sarcina de a cerceta fiecare dintre faptele de pericol social prevăzute în normele penale speciale, precum și a modului în care aceste fapte sunt sancționate, pentru a asigura cunoașterea și înțelegerea deplină a normelor penale speciale, care, potrivit principiului legalității incriminării și pedepsei trebuie aplicate în multitudinea și varietatea cazurilor concrete pe care le oferă realitatea vieții în cea mai strictă concordanță cu voința legiuitorului”⁸.

Pornind de la noțiune și obiectul de studiu, constatăm că între partea generală și partea specială a dreptului penal, există o legătură indisolubilă.

⁴ *Ibidem*, p. 2.

⁵ Octavian Loghin, Tudorel Toader, *Drept penal roman, Partea specială*, ed. a III-a revăzută și adăugită, Casa de Editură și Presă „ȘNASA” S.R.L., București, 1997, p. 8.

⁶ Alexandru Boroi, *Drept penal, Partea specială, Conform noului Cod penal*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 2.

⁷ *Ibidem*, p. 2.

⁸ Octavian Loghin, Tudorel Toader, *op. cit.*, p. 12.

În primul rând așa cum rezultă și din modul în care sunt denumite în Codul penal (partea generală și partea specială), ambele reprezintă în realitate două părți componente ale aceleiași ramuri ale dreptului român, respectiv – dreptul penal.

De asemenea, ambele părți, „izvorăsc din aceeași necesitate – lupta împotriva fenomenului criminalității – și urmăresc o aceeași finalitate – apărarea unor valori fundamentale, în existența cărora societatea este interesată în mod vital: suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea statului român, proprietatea, persoana și drepturile acesteia, precum și întreaga ordine de drept)”⁹.

În doctrina noastră din cea de-a doua parte a secolului trecut s-a apreciat că „Partea specială a Codului penal cuprinde dispozițiile privitoare la infracțiunile zise de drept comun și constituie principala fracțiune a părții speciale a legislației penale (a dreptului penal), cealaltă fracțiune cuprinzând infracțiunile speciale prevăzute în diferite legi extrapenale”¹⁰.

Un alt aspect, determinant, care certifică legătura dintre cele două părți ale dreptului penal, este acela că, normele acestora nu pot fi aplicate independent (unele de altele).

Astfel, normele generale de drept penal, nu pot fi aplicate, decât numai în cazul în care s-a comis o faptă ce corespunde descrierii din partea specială, iar o normă de drept penal cuprinsă în partea specială, nu poate fi aplicată, dacă nu se face corelația cu normelor de drept penal cuprinse în partea generală, care se referă la condițiile în care are loc tragerea la răspundere penală a celui ce a comis infracțiunea respectivă.

⁹ *Ibidem*, p. 8.

¹⁰ Vintilă Dongoroz, în V. Dongoroz, S. Kahane, Ioan Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roșca, *Explicații teoretice ale Codului penal român, vol. III, Partea specială*, Ed. Academiei, București, 1971, p. 5.

CAPITOLUL II

SISTEMATIZAREA PĂRȚII SPECIALE

Spre deosebire de Codul penal din 1969, în noul Cod penal s-a acordat o importanță mai mare infracțiunilor care aduc atingere persoanei fizice și drepturilor acesteia (fiind menționate chiar în titlul I), în timp ce infracțiunile contra securității naționale, ce erau prevăzute în legea anterioară în titlul I, sunt menționate în actualul Cod penal în titlul X.

Acest mod de sistematizare, care are în vedere mai întâi infracțiunile prin care se aduc atingere persoanei fizice și drepturilor acesteia, urmate de cele contra patrimoniului, este specific majorității codurilor penale europene, și reflectă concepția actuală implementată de legislația Uniunii Europene și a statelor membre, potrivit căreia, cele mai importante valori sociale sunt cele care privesc persoana fizică, drepturile și libertățile acesteia, urmate de cele prin care este ocrotit patrimoniul.

Partea specială a Codului penal este sistematizată pe 12 titluri, așezate într-o ordine aleasă de legiuitor, ce poate fi interpretată și sub aspectul importanței valorilor sociale apărute, după cum urmează:

Titlul I: „Infracțiuni contra persoanei” (art. 188-227), structurat pe nouă capitole, respectiv:

- Capitolul I „Infracțiuni contra vieții” (art. 188-192);
- Capitolul II „Infracțiuni contra integrității corporale și sănătății” (art. 193-198);
- Capitolul III „Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie” (art. 199-200);
- Capitolul IV „Agresiuni asupra fătului” (art. 201-202);
- Capitolul V „Infracțiuni privind obligația de asistență a celor aflați în primejdie” (art. 203-204);
- Capitolul VI „Infracțiuni contra libertății persoanei” (art. 205-208);
- Capitolul VII „Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile” (art. 209-217);
- Capitolul VIII „Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale” (art. 218-223), și
- Capitolul IX „Infracțiuni care aduc atingere domiciliului și vieții private” (art. 224-227).

Titlul II: „Infracțiuni contra patrimoniului” (art. 228-256), structurat pe cinci capitole, respectiv:

- Capitolul I „Furtul” (art. 228-232);
- Capitolul II „Tâlhăria și pirateria” (art. 233-237);
- Capitolul III „Infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii” (art. 238-248);
- Capitolul IV „Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice” (art. 249-252), și
- Capitolul V „Distrugerea și tulburarea în posesie” (art. 253-256).

Titlul III: „Infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat” (art. 257-265), structurat pe două capitole, respectiv:

- Capitolul I „Infracțiuni contra autorității” (art. 257-261), și
- Capitolul II „Infracțiuni privind frontiera de stat” (art. 262-265).

Titlul IV: „Infracțiuni contra înfăptuirii justiției”, care nu este structurat pe capitole, în cuprinsul său fiind prevăzute mai multe infracțiuni din această grupă, în art. 266-288.

Titlul V: „Infrațiuni de corupție și de serviciu” (art. 289-309), structurat pe două capitole, respectiv:

- Capitolul I „Infrațiuni de corupție (art. 289-294), și
- Capitolul II „Infrațiuni de serviciu” (art. 295-309).

Titlul VI: „Infrațiuni de fals” (art. 310-328), structurat pe trei capitole, respectiv:

- Capitolul I „Falsificarea de monede, timbre sau alte valori” (art. 310-316);
- Capitolul II „Falsificarea instrumentelor de autentificare sau de marcare” (art. 317-319), și
- Capitolul III „Falsuri în înscrisuri” (art. 320-328).

Titlul VII „Infrațiuni contra siguranței publice” (art. 329-366), structurat pe șase capitole, respectiv:

- Capitolul I „Infrațiuni contra siguranței circulației pe căile ferate” (art. 329-333);
- Capitolul II „Infrațiuni contra siguranței circulației pe drumurile publice” (art. 334-341);
- Capitolul III „Nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare și al materiilor explozive” (art. 342-347);
- Capitolul IV „Infrațiuni privitoare la regimul stabilit pentru alte activități reglementate de lege” (art. 348-351);
- Capitolul V „Infrațiuni contra sănătății publice” (art. 352-359), și
- Capitolul VI „Infrațiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice” (art. 360-366).

Titlul VIII „Infrațiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială” (art. 367-384), structurat pe trei capitole, respectiv:

- Capitolul I „Infrațiuni contra ordinii și liniștii publice” (art. 367-375);
- Capitolul II „Infrațiuni contra familiei” (art. 376-380), și
- Capitolul III „Infrațiuni contra libertății religioase și respectului datorat persoanelor decedate” (art. 381-384).

Titlul IX: „Infrațiuni electorale”, care nu este structurat pe capitole, în cuprinsul său fiind prevăzute mai multe infrațiuni ce fac parte din această grupă, în art. 385-393.

Titlul X: „Infrațiuni contra securității naționale”, care nu este structurat pe capitole, în cuprinsul său fiind prevăzute mai multe infrațiuni ce fac parte din această grupă, în art. 394-412.

Titlul XI: „Infrațiuni contra capacității de luptă a forțelor armate” (art. 413-437), structurat pe două capitole, respectiv:

- Capitolul I „Infrațiuni săvârșite de militari” (art. 413-431), și
- Capitolul II „Infrațiuni săvârșite de militari sau de civili” (art. 432-437).

Titlul XII: „Infrațiuni de genocid, contra umanității și de război” (art. 438-445), structurat de două capitole, respectiv:

- Capitolul I „Infrațiuni de genocid și contra umanității” (art. 438-439), și
- Capitolul II „Infrațiuni de război” (art. 440-445).

După cum se observă, partea specială a Codului penal este structurată într-o modalitate specifică, într-o anumită ordine, pe titluri, capitole și articole în care sunt descrise anumite infrațiuni, numerotate într-o ordine cronologică.

În doctrină se folosește și termenul de *sistem al părții speciale*, care este definit ca reprezentând „clasificarea sau gruparea în anumite categorii, grupe, subgrupe etc. a tuturor infracțiunilor prevăzute de legislația penală în vigoare”¹¹.

Având în vedere modul în care este sistematizată partea specială a Codului penal în vigoare, se poate aprecia că aceasta s-a realizat în funcție de anumite criterii.

Astfel, *prima clasificare* a infracțiunilor constă în includerea acestora în categorii de infracțiuni, după criteriul de bază stabilit de legiuitorul român, respectiv *obiectul juridic generic (de grup)* al acestora.

În raport cu acest criteriu, se observă că, infracțiunile au fost structurate în funcție de valoarea socială ocrotită prin normele respective; cu titlu de exemplu facem trimitere la relațiile sociale a căror formare, desfășurare și dezvoltare sunt condiționate de existența persoanei umane (infracțiunile de acest gen fiind grupate în titlul I din partea specială a Codului penal), la relațiile sociale privind siguranța publică (infracțiunile din această categorie fiind grupate în titlul VII din partea specială a Codului penal), la relațiile sociale a căror formare, desfășurare și dezvoltare sunt asigurate prin apărarea patrimoniului persoanelor fizice și juridice (infracțiunile de acest gen fiind prevăzute în titlul II din partea specială a Codului penal).

Acest mod de sistematizare adoptat de legiuitorul noului Cod penal, este diferit față de codurile penale anterioare, în mod deosebit în ceea ce privește ordinea cronologică în care au fost menționate.

Astfel, Codul penal din 1864 prevede în Cartea II „*Despre crime și delictes în special și despre pedepsele lor*” (având corespondent partea specială a Codului penal), patru titluri în cadrul cărora sunt menționate patru categorii distincte de infracțiuni, prin care sunt apărate valori sociale diferite, respectiv: *Titlul I „Crime de înaltă trădare”*, în care sunt apărate valorile sociale ce privesc siguranța statului, *Titlul II „Crime și delictes în contra constituțiunii”*, în care sunt apărate valorile sociale privind ordinea constituțională, *Titlul III „Crime și delictes în contra intereselor publice”*, prin intermediul cărora sunt apărate valorile sociale care privesc ordinea, siguranța și interesele publice și *Titlul IV „Crime și delictes contra particularilor”*, fiind apărate valorile sociale privind patrimoniul persoanelor fizice și juridice¹².

Codul penal Carol al II-lea prevede în Cartea II „*Crime și delictes în special*”, un număr de cincisprezece titluri în care au fost grupate anumite categorii de infracțiuni, în funcție de importanța valorilor sociale apreciate de legiuitorul acelor timpuri.

Astfel, în ordinea lor cronologică, titlurile în cauză au denumiri după cum urmează: „*Crime și delictes contra statului*” (*Titlul I*), „*Delictes în contra exercițiului drepturilor politice și cetățenești*” (*Titlul II*), „*Crime și delictes contra administrației publice*” (*Titlul III*), „*Delictes contra administrațiunii justiției*” (*Titlul IV*), „*Delictes contra cultului și respectului datorit morților*” (*Titlul V*), „*Crime și delictes în contra liniștei publice*” (*Titlul VI*), „*Crime și delictes care produc pericol public*” (*Titlul VII*), „*Delictes contra sănătății publice*” (*Titlul VIII*), „*Crime și delictes contra intereselor publice*” (*Titlul IX*), „*Delictes contra creditului Statului sau creditul particular*” (*Titlul X*), „*Infracțiuni contra pudoarei și a bunelor moravuri*” (*Titlul XI*), „*Delictes contra familiei*” (*Titlul XII*), „*Crime și delictes*

¹¹ Alexandru Boroi, *op. cit.*, pp. 4 și 5.

¹² George St. Badulescu, George T. Ionescu, *Codul penal adnotat cu jurisprudență și doctrină română și franceză*, Ed. Tip ziarului CURIERUL JUDICIAR 5, Rahovei, 5, București, 1911, pp. 580-583.

contra persoanelor” (Titlul XIII), „Crime și delictе contra patrimoniului” (Titlul XIV) și „Delictе contra dreptului la răspuns prin presă și alte delictе comise în administrarea presei” (Titlul XV)¹³.

În Codul penal din 1969, structurat pe unsprezece titluri, deși s-a încercat o anumită continuitate în ceea ce privește principalele categorii de infracțiuni grupate pe titluri, totuși, cu mici excepții, ordinea acestora este diferită.

Astfel, în ordinea enumerării sunt prevăzute pe titluri următoarele grupe de infracțiuni: Titlul I „*Infracțiuni contra siguranței statului*”, Titlul II „*Infracțiuni contra persoanei*”, Titlul III „*Infracțiuni contra patrimoniului*”, Titlul IV „*Infracțiuni contra avutului obștesc*” (*abrogat după schimbarea regimului politic din anul 1990*), Titlul V „*Infracțiuni contra autorității*”, Titlul VI „*Infracțiuni care aduc atingere unor activități de interes public sau altor activități reglementate de lege*”, Titlul VII „*Infracțiuni de fals*”, Titlul VIII „*Infracțiuni la regimul stabilit pentru anumite activități economice*”, Titlul IX „*Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială*”, Titlul X „*Infracțiuni contra capacității de apărare a României*” și Titlul XI „*Infracțiuni contra păcii și omenirii*”.

Ca element de continuitate pentru cele trei coduri penale anterioare, reținem menționarea grupei de infracțiuni contra securității statului în primul titlu.

Primele două coduri penale române incriminează în ultimele titluri categoriile de fapte contra persoanei și patrimoniului, în timp ce în Codul penal din 1969, aceste grupe de infracțiuni sunt prevăzute în titlurile II și III.

A doua clasificare a infracțiunilor din Codul penal, constă în subclasificarea infracțiunilor dintr-o categorie în două sau mai multe grupe de infracțiuni pe baza unor trăsături comune, specifice acestor grupe; cu titlu de exemplu prezentăm infracțiunile contra patrimoniului (prevăzute în Titlul II), care se împart în cinci subgrupe, respectiv: furtul, tâlhăria și pirateria, infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii, fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice și distrugerea și tulburarea în posesie.

A treia clasificare a infracțiunilor constă într-o altă subclasificare a infracțiunilor dintr-o grupă, de această dată în infracțiuni cu titlu marginal diferit, pe articole, cu o numerotare diferită; cu titlu de exemplu facem trimitere la infracțiunile contra vieții, care sunt structurate în: omor (art. 188), omor deosebit de grav (art. 189), uciderea la cererea victimei (art. 190), determinarea sau înlesnirea sinuciderii (art. 191) și uciderea din culpă (art. 192).

Precizăm însă că, în Codul penal în vigoare, nu toate incriminările sunt structurate în baza celor trei clasificări menționate anterior, cum este cazul Titlului IV (Infracțiuni contra înfăptuirii justiției), Titlului IX (Infracțiuni electorale) și Titlului X (Infracțiuni contra securității naționale). În cazul acestor grupe de infracțiuni, nu mai există subclasificarea pe grupe cu trăsături comune, toate infracțiunile din aceste categorii fiind prevăzute pe articole, cu titluri marginale și numerotări diferite.

În afara acestor clasificări rezultate din examinarea modului de sistematizare realizat de legiuitor pentru infracțiunile din Codul penal, în doctrină sunt folosite și altele, pornindu-se de la clasificarea realizată de legiuitor prin completarea acesteia sau folosindu-se alte criterii.

¹³ Ministerul Justiției, *Codul penal Carol al II-lea, Ediție oficială*, Atelierele de tipografie și cartonat Penit. „Văcărești”, București, 1940, pp. 233-244.

Așa de pildă, infracțiunile prevăzute în unele acte normative care cuprind dispoziții penale, pot suporta o clasificare în funcție de obiectul ocrotirii penale, cum este cazul:

– Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea actelor de corupție¹⁴, cu modificările și completările ulterioare, ultimele aduse prin art. 79 din Legea nr. 187/2012;

– Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri¹⁵, cu modificările și completările ulterioare, ultimele aduse prin dispozițiile art. 81 din Legea nr. 187/2012;

– Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului¹⁶, cu modificările și completările ulterioare, ultimele survenite prin art. 111 din Legea nr. 187/2012;

– O.U.G. nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 107/2006, cu modificările și completările ulterioare, ultimele prin art. 113 din Legea nr. 187/2012¹⁷;

– O.G. nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, republicată¹⁸, ultimele modificări fiind promovate prin art. 88 din Legea nr. 187/2012 etc.

Se poate aprecia că aceste clasificări prezintă o importanță preponderent didactică.

¹⁴ Publicată în M. Of. nr. 219 din 18 mai 2000.

¹⁵ Publicată în M. Of. nr. 362 din 3 august 2000.

¹⁶ Publicată în M. Of. nr. 702 din 12 octombrie 2012.

¹⁷ Publicată în M. Of. nr. 214 din 28 martie 2002.

¹⁸ Publicată în M. Of. nr. 951 din 24 noiembrie 2006.

CAPITOLUL III

METODOLOGIA DE ELABORARE ȘI STUDIU A NORMELOR DE INCRIMINARE DIN CODUL PENAL ROMÂN, PARTEA SPECIALĂ

Privită ca ramură distinctă a dreptului român, dreptul penal reprezintă obiectul de studiu al științei dreptului penal, care cuprinde totalitatea ideilor, concepțiilor, teoriilor și principiilor, „privitoare la elaborarea, evoluția și aplicarea normelor juridice penale privite într-o strânsă interdependență cu celelalte norme juridice ce compun sistemul de drept și cu realitatea socială supusă reglementării”¹⁹.

Așadar, se poate aprecia că, știința dreptului penal se reflectă în tratate, cursuri universitare, monografii, studii și articole publicate în revistele de specialitate ori în volumele unor conferințe internaționale sau naționale.

Considerăm că studierea normelor cuprinse în partea specială a Codului penal, este justificată de un dublu scop, respectiv: pe de o parte unul, imediat, cu implicații directe în practica judiciară (care implică cunoașterea acestora de către organele judiciare cu atribuții directe în aplicarea legii penale, precum și de către apărare), iar pe de altă parte, altul, de perspectivă, care implică studiul critic, științific, al unor norme de drept penal, în vederea îmbunătățirii reglementărilor care să fie permanent în acord cu evoluția de ansamblu a societății, precum și cu necesitatea prevenirii și combaterii cu mai multă eficiență a criminalității de toate genurile.

Prezentul curs respectă în general, metodologiile studierii normelor de drept penal cuprinse în partea specială a Codului penal, publicate până la această dată, însă cu unele modificări impuse de situația de tranziție în care ne aflăm la momentul actual și care va mai fi incidentă permanent.

Astfel, a fost introdus un titlu introductiv, structurat pe cinci capitole, în cuprinsul cărora au fost examinate legătura dintre partea generală și partea specială a Codului penal, sistematizarea incriminărilor din partea specială a Codului penal, metodologia de elaborare și studiu, încadrarea juridică și aplicarea legii penale în situații tranzitorii.

De asemenea, într-o secțiune distinctă din cadrul ultimului capitol sunt prezentate unele opinii ale unor cunoscuți autori români exprimate în doctrina recentă în legătură cu aplicarea legii penale mai favorabile, după intrarea în vigoare a noului Cod penal, cu trimitere la Decizia Curții Constituționale nr. 265/2014.

În raport cu alte lucrări de acest gen, elementul de noutate este reprezentat de capitolul destinat examinării aplicării legii penale române în situații tranzitorii, acest capitol fiind practic impus de necesitatea înțelegerii modului de aplicare a normelor din partea specială a Codului penal în condițiile intrării în vigoare a legii noi.

Cursul a păstrat ordinea și denumirea titlurilor, capitolelor și infracțiunilor, precum și numerotarea acestora.

În vederea înțelegerii modului de sistematizare realizat de legiuitor, precum și a unor aspecte generale care privesc grupul de infracțiuni, la începutul fiecărui titlu este prevăzut

¹⁹ Alexandru Boroș, *op. cit.*, p. 10.

câte un capitol introductiv, în care sunt examinate succint, sistematizarea incriminărilor, noul Cod penal în raport cu legea anterioară, unele aspecte comune infracțiunilor din grupa respectivă precum și aplicarea legii penale mai favorabile.

Pentru a veni în sprijinul studenților facultăților de drept, a absolvenților care doresc să susțină examene de promovare în carieră, în special de admitere în magistratură și avocatură, precum și a practicienilor în domeniu, la sfârșitul fiecărui titlu este menționată și bibliografia relevantă, care include atât actele normative incidente, cât și unele tratate, cursuri universitare, monografiile, studii sau articole publicate în revistele de specialitate sau în volumele unor conferințe internaționale sau naționale.

În cadrul fiecărui titlu, după capitolul introductiv, au fost examinate toate infracțiunile în ordinea capitolelor prevăzute în fiecare titlu din partea specială, păstrându-se ordinea numerotării acestora folosită de legiuitor.

Pentru a se putea distinge mai ușor elementele de diferențiere dintre norma în vigoare și cea cuprinsă în legea veche (aspect determinant care contribuie în mod decisiv la identificarea și aplicarea legii penale mai favorabile) este prevăzut și conținutul legal al reglementării din legea veche, conținut preluat din Codul penal din 1969 sau dintr-o altă lege (acolo unde s-a impus).

Fiecare infracțiune este examinată păstrându-se o structură identică, într-o ordine cronologică, după următorul model: concept și caracterizare, legea în vigoare în raport cu legea anterioară, elemente preexistente, conținutul constitutiv al infracțiunii, forme, modalități, sancțiuni, explicații complementare (unde au fost avute în vedere legătura cu alte infracțiuni și aspectele procesuale) și precedente legislative și situații tranzitorii.

În cazul fiecărei infracțiuni sunt prezentate exemple semnificative din practica judiciară relevantă, cu accent pe unele hotărâri CEDO, decizii ale Curții Constituționale, decizii ale ICCJ, pronunțate în recursuri în interesul legii sau hotărâri prelabile pronunțate în temeiul art. 475 și urm. C. pr. pen., decizii ale fostului Tribunal Suprem (care sunt de actualitate), precum și unele decizii de speță, pronunțate în special de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție dar și de curțile de apel, tribunale și uneori chiar judecătorii.

În situația în care fapta este incriminată în mai multe modalități (tip, atenuată, agravată), s-a procedat la examinarea acestora, cu accent pe gravitatea faptei, necesitatea incriminării etc.

Cu ocazia examinării infracțiunilor au fost avute în vedere și soluțiile pronunțate în practica judiciară, unele dintre acestea fiind criticate, iar altele, acolo unde am considerat că este cazul comentate (unde soluțiile adoptate fiind discutabile).

De asemenea, în cazul în care am considerat că textul normei de incriminare prezintă anumite imperfecțiuni, au fost formulate propuneri de *lege ferenda*.

Am avut de asemenea în vedere și ideile noi promovate cu ocazia elaborării altor cursuri universitare în acest domeniu în ultimii ani, pe care le-am citat.

În cadrul examinărilor am insistat în mod deosebit pe analiza infracțiunilor care prezintă o rată mai mare a criminalității în România, precum și pe analiza infracțiunilor recomandate în bibliografiile pentru susținerea unor examene de admitere în magistratură și avocatură.

CAPITOLUL IV

ÎNCADRAREA JURIDICĂ ÎN DREPTUL PENAL

Secțiunea 1

Noțiunea și etapele încadrării juridice în dreptul penal român

1.1. Noțiunea de încadrare juridică

Noțiunea de *încadrare juridică* este specifică dreptului penal, având o legătură directă cu aplicarea normelor penale speciale și generale unei fapte concrete comise de o persoană fizică sau juridică.

Astfel, tragerea la răspundere penală a unei persoane fizice sau juridice se poate realiza în condițiile în care, această activitate procesuală se bazează pe un temei de fapt (care presupune comiterea unei fapte concrete) și un temei de drept care înseamnă că fapta concretă comisă poate fi încadrată în conținutul unei infracțiuni prevăzute de lege.

Aceasta înseamnă că organele judiciare abilitate trebuie mai întâi să constate comiterea unei fapte prevăzute de legea penală, după care în urma analizei acesteia, să stabilească dacă între această faptă și o infracțiune prevăzută de legea penală există o corespondență deplină.

În doctrina noastră recentă s-a apreciat că „o *încadrare juridică adecvată și legală presupune, în principiu, o corespondență deplină între elementele faptei concrete, condițiile de săvârșire a acesteia și condițiile obiective și subiective prevăzute în norma de incriminare*”²⁰.

În cele mai multe situații organele judiciare abilitate realizează concordanța descrisă mai sus în raport cu modalitatea tip menționată în norma de incriminare, ceea ce înseamnă că în realitate se compară fapta concretă comisă de subiectul activ al infracțiunii (ca unic autor) în forma consumată, cu norma de incriminare.

Practica judiciară a demonstrat că sunt însă și situații în care fapta concretă este comisă într-o formă atipică; în acest sens, prezentăm situația în care, nu s-a produs rezultatul descris de legiuitor în norma de incriminare, fapta în cauză rămânând în faza de tentativă; aceeași situație va fi incidentă și în cazul instigatorului sau a complicelui.

În aceste situații, concordanța dintre fapta concretă comisă și norma de incriminare prevăzută de lege, se realizează în două etape, respectiv: prima etapă vizează stabilirea concordanței dintre fapta tip, concretă comisă și norma de incriminare prevăzută de lege, iar în a doua etapă, prin raportarea acestora la dispozițiile care reglementează, tentativa, instigarea sau complicitatea (norme cuprinse în Partea generală a Codului penal).

Chiar și în condițiile în care sunt avute în vedere fapte concrete în forma lor tipică, raportarea la normele cu caracter general este obligatorie, atunci când avem în vedere, participația penală, pluralitatea de infracțiuni, circumstanțe agravante, circumstanțe atenuante etc.

²⁰ Ilie Pascu, Mirela Gorunescu, *Drept penal, Partea specială*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 8.